

Tudod-e, mik azok a zseléhalak?

Hangos ismeretterjesztő cikk

(A hanganyag itt található:

https://varazsbetu.hu/mesetar/tudod-e_mik_azok_a_zselehalak)

A tengereket és az óceánok vizeit áttetsző élőlények népesítik be. Testük kocsonyás állagú, angol nevük is ebből ered: jellyfish, azaz zseléhal.

A medúzák az állatvilág legegyszerűbb képviselői közé tartoznak . Űrbelű állatok, ennek megfelelően nincs gerincük vagy más testvázuk. Agyuk sincs, csak egyszerű idegeik és izmaik vannak. Testük valódi szövetekből áll, de nagyon sok - 97% - vizet tartalmaz, ez okozza, hogy annyira áttetszőek, és szinte észrevehetetlenek.

Testük egyetlen nyílása a szájuk, melynek peremén tapogatók helyezkednek el. A vizet beszippantják, és kiszűrik belőle a táplálékot: planktont, és kisebb rákokskákat. Az

emészthetetlen anyagok szintén ezen a nyíláson át távoznak.

A medúzák egyes fajai nem csak planktonnal táplálkoznak, hanem aktívan vadásznak is. A tapogatóikon található csalánsejtek mérget juttatnak áldozataik, például kisebb halak testébe. Az elpusztult állatokat szintén úrbelükben emésztik meg.

A telepes medúzák teste gazdagon el van látva csalánsejtekkel, melyek csalántelegekben halmozódnak fel. A telepes medúza valójában egy élőlény, hanem nevének megfelelően élőlények telepe, egyfajta mini állam, ahol az egyes egyedek csak a saját feladatukat látják el, így segítik a telep életben maradását, melytől természetesen a saját életük is függ. Az egyedek között van olyan, amelyik a mozgásért felel, van olyan, mely a táplálék megszerzésért, más részük a táplálék feldarabolásáért. Egyedül az emésztést végzik közösen, ezt a telep minden tagja elvégzi a rá eső bélszakaszban.

A telepes medúzák közé tartozik a hírhedt portugál gálya is, melyet a középkorban tengeri szörnyként tartottak számon.

A hajósok ezt az állatot szélvitorlásnak nevezték, mert a telep tetejét a vízszint fölé emelkedő hólyag képezi, melyet a szél könnyedén űzhet maga előtt. A medúza-telep többi része e hólyag segítségével lebeg a vízben. A hólyag tetejét taraj díszíti. A portugál gályák hatalmas rajokban népesítik be a meleg tengereket. Miközben a szél hajtja őket, az akár 30 méter mélységbe lenyúló fogókarok hálóként szűrik át a vizet. A fogókarok felületét mérgező csalánsejtek borítják, melyekből négyzetcentiméterenként akár ezret is találhatunk. Ez a mérge veszélyes az emberre is, már a fogókarok érintése is erős fájdalmat és gyulladást okoz. Beteg vagy gyenge emberek esetében akár légzési nehézség és szívroham is lehet a következmény. A mérge olyan fehérjéket tartalmaz, melyek a közvetlenül az idegsejtekre hatnak, és az izomzat folyamatos összehúzódását, rángatózását idézik elő.

Annak ellenére, hogy a portugál gálya karjai ennyire veszélyesek, mégis létezik egy hal, mely csak itt tud élni. A *Nomeus gronovii*, azaz a pásztorhal számára a medúza fonalai jelentenek védelmet minden veszély ellen, ráadásul a medúza táplálékkal is ellátja.

A füles medúza fehéres színű állat, mely nevét négy patkó alakú, fülszerűen hajlott ivarszervéről kapta. Átmérője 10–40 cm között van.

A közönséges gyökérszájú medúza áttetsző harang alakú ernyőjének átmérője néha a 80 cm-t is meghaladja. Karjai összenőttek, így kialakult a szájcső, melynek segítségével nagyobb falatokat is el tud fogyasztani. Nyolc, aránylag rövid karja van. Az északi

tengerektől a Fekete-tengerig találkozhatunk vele, rajzása tél végén tavasz elején figyelhető meg.

Sokan „hallhatatlannak” tartják a *Turritopsis nutricula* medúzát. Valóban örökéletűnek tűnik, mert életsiklusa folytonos. Fiatal éveit polip alakban, helyhez kötve éli, ekkor bimbózással, ivartalan, vegetatív módon szaporodik. Ha a környezeti feltételek kedvezőbbé válnak, átalakul rendes medúzává és ivaros szaporodásba kezd. Ezután újra visszaalakul polippá, és a folyamat újrakezdődik.

Medúza a magyarországi édesvizekben is előfordul, kizárólag kristálytisztá vizekben lehet őket megtalálni. Eredetileg nem itt éltek, csak valamikor az 1920-as években kerültek Délkelet-Ázsiából hazánkba. Az állatok vagy petéik valószínűleg akváriumból szabadultak ki. Az apró 2-4 centiméteres élőlények szerencsére semmilyen veszélyt nem jelentenek az emberre.

Magyarországon elsősorban bányatavakban jelennek meg, de folyók holtágaiban is találkozhatunk velük, például a Szigetközi-Duna szakaszon, a Mályi-tóban, az Omszki-tóban, a Kis-Tokaji tóban, a Dorogi-tóban, a Dráván - de tiszta vizekben gyakorlatilag az ország egész területén felbukkanhatnak.

(A hanganyag itt található:

https://varazsbetu.hu/mesetar/tudod-e_mik_azok_a_zselehalak)